

PREGÓ FESTES DE MAIG DE LLEIDA.

7 de maig de 2005

Miquel Pueyo

Il·lustríssim Sr. Alcalde, il·lustríssims regidors i regidores, autoritats, pubilles de les festes, Sres. i Srs., amigues i amics,

D'entrada, permetin-me que expressi el meu agraïment a la Paeria -i especialment al tinent d'alcalde Sr. Xavier Sàez i a l'alcalde Sr. Àngel Ros- pel fet d'haver-me escollit benèvolament per pronunciar el pregó de la Festa Major de Maig d'enguany. Tenir l'oportunitat d'adreçar-me als meus conciutadans i conciutadanes, en una oportunitat assenyalada com aquesta, constitueix per a mi, com a fill d'aquesta ciutat "dolça i secreta" alhora, on vaig néixer i que sempre he estimat, amb un afecte no exempt d'ambivalències ni de contradiccions, un honor que agraeixo sincerament i del qual procuraré no abusar, ni en el temps ni en la intenció.

Reconec haver tingut la temptació d'engegar les meues paraules d'avui pel camí de la nostàlgia. Suposo que és perfectament natural, en el cas d'un pregoner o pregonera nascut a la ciutat, deixar-se empènyer per aquella inclinació tan natural a mirar enrere, cap als primers anys de la vida, i a identificar el de la nostra infantesa com el nostre millor paisatge, aquell que queda dibuixat en la memòria amb els colors més vius, les veus més clares i els sentiments més pregons. Com el milanès desmemoriat de la novel·la d'Umberto Eco ("La misteriosa flama de la reina Loana"), que recopilava pacientment fragments literaris referits a la boira, car no oblidem que Milà és també un país de boires, fa anys que jo també col·lecciono, amb una

constància més aviat desigual, tota mena de retalls i citacions d'allò que els nostres escriptors (des de Morera i Galícia fins a Jordi Pàmias, passant per Antoni Bergós o Josep Vallverdú) han dit d'aquest meteor entranyable que és el nostre esplín i el nostre blasó, però avui, com a pregoner, no em vull deixar arrossegar per la temptació de fer-vos confidències de l'ahir, a l'empara del teló de la nostra boira que no sempre és igual, com no sempre són idèntiques les perspectives de la nostra terra: lluminosa, ploranera, gebradora, alta, bellugadissa, nocturna... Ho deixarem per a un altre dia, doncs, perquè –i torno a esmentar el protagonista de la novel·la d'Umberto Eco- “recordar és una feina, no un luxe”, i avui no som aquí per feina, sinó per celebrar que hem fet un any més, que la ciutat catalana que més ensulsiades històriques ha hagut de patir, al llarg de la història, també ha fet un any més i, sobretot, si em permeteu defensar i desenvolupar un punt de vista que he decidit escollir com a fil argumental d'aquesta intervenció, que aquest any també s'han incorporat, per naixement o per adopció, nous ciutadans i ciutadanes a la nostra comunitat.

Catalunya –i Lleida també, en conseqüència- ha estat, des de fa més de mil anys, una terra de pas i un gresol; de vegades, pacífic i pròsper; massa sovint, assolat per les guerres, les pestes, els exilis i les expulsions. Som, doncs, en termes macrohistòrics, els fills i les filles de les invasions cèltiques del primer mil·lenni abans de Crist i de la penetració àrab i berber; de l'expulsió dels jueus i dels moriscos i de les immigracions occitanes dels segles XVI i XVII; de la immigració espanyola massiva, en uns moments en què havien estat suprimides les nostres institucions i reprimides les activitats de la societat civil, i, finalment, d'una nova onada, més modesta demogràficament, d'immigrants d'Àfrica, Àsia, Amèrica Llatina i Europa de l'Est. La història ens ha

fet el favor de no haver de tenir un cognom de tradició impecablement catalana, ni una mateixa fe religiosa, ni hem de una mateixa càrrega genètica, per tal de ser genuïnament catalans. Hem estat, al mateix temps, emigrants a les Amèriques i viatjants per les Espanyes; hem hagut d'abandonar els nostres pobles, alguns dels quals han quedat literalment buits, i desplaçar-nos a les ciutats i a les zones econòmicament més actives litoral; també hem hagut de viure un dolorosíssim exili posterior a la nostra guerra civil, que sovint va transcórrer en terres de França o de les repúbliques iberoamericanes, on centenars de catalans i catalanes fugitius del terror franquista van trobar una oportunitat de refer les seues vides,

Si actualment Lleida depassa el nombre de 127.000 de ciutadans (i Catalunya en té set milions o més), és perquè s'han instal·lat al nostre país centenars de milers (i a la nostra ciutat, més de 16.000) persones que van néixer al Marroc, a Algèria, a Nigèria, al Senegal, a Colòmbia, a Romania, a la Xina...i així fins a més de 140 procedències estatals diverses, en un desplegament d'orígens, tradicions, llengües, creences religioses, maneres de concebre l'amistat, la família o l'hospitalitat com segurament no havíem conegut mai en cap altre moment de la nostra història.

Pel que fa a la diversitat de les llengües dels nouvinguts, aquesta encara és més elevada, perquè hi ha lleidatans d'origen marroquí que parlen àrab, amazig o hassania; lleidatans d'origen iberoamericà que no només parlen castellà, sinó també quítxua o aimara; lleidatans d'origen subsaharià que utilitzen llengües tan diverses com el ioruba, el haussa, el swahili o el wolof. En el conjunt de Catalunya, un estudi empíric realitzat per una grup d'investigadors liderat per la professora Carme Junyent ha identificat, fins al moment actual,

parlants de més de 200 llengües diferents, algunes de les quals només són utilitzades, en un món on el nombre de llengües encara depassa les 6.000, per uns quants milers de persones.

Ens aboquem, doncs, a un món particularment marcat per les migracions intensives. En països com el nostre, hi ha àmbits productius amb un creixement notable (la construcció, l'agricultura, els serveis...) i que no arriben a cobrir les seues necessitats amb la força de treball d'origen nacional, de tal manera que la mà d'obra provinent de la immigració constitueix un recurs estratègic imprescindible per a la supervivència d'aquests sectors. Simultàniament, les persones immigrades influeixen positivament en els seus països d'origen, no només alleujant els problemes sociolaborals interns que arrossequen, sinó també enviant-hi remeses de diners que constitueixen una important font de divises i que dinamitzen el consum i el mercat interior d'aquests països. La mateixa Unió Europea ha reconegut explícitament que seran necessaris milions de persones vingudes de fora de les seues fronteres, si és que els europeus volen arribar a l'any 2050 amb un nivell de vida no inferior a l'actual i amb una població activa que garanteixi el manteniment d'una relació sostenible entre el nombre de persones actives i el de persones jubilades.

Lògicament, el fenomen de la nova immigració presenta simultàniament debilitats, amenaces, oportunitats i fortaleses, tant per a la societat acollidora com per a les persones desplaçades. Des del punt de vista d'aquestes, de les persones que decideixen o que es veuen forçades a abandonar el seu lloc d'origen, no podem passar per alt el fet que es veuen obligades a realitzar un esforç humà molt intens que afecta a tots els nivells de la personalitat. La duresa del xoc cultural és difícil d'imaginar per als qui no hagin viscut una

situació similar. Psiquiatres i psicòlegs socials utilitzen un anomenat test d'estrés cultural que inclou 33 ítems força variats: puntualitat, tracte dels pares envers els fills, sentit de l'humor, costums relacionats amb el menjar, llibertat i independència de les dones, quantitat de contacte corporal en les relacions, grau d'intimitat o reserva de la gent, etc. L'any 1984, un equip de la Universitat Autònoma de Barcelona, dirigit pel Dr. Lluís Garcia Sevilla, va aplicar una variant d'aquest test a una mostra d'immigrants originaris de la resta de l'Estat i va poder comprovar que els efectes més intensos d'aquest xoc cultural eren els vinculats a les diferències dels catalans com a poble (l'existència d'una llengua pròpia, els conceptes d'intimitat, amicitat i hospitalitat) i els derivats de la condició urbana de la societat acolidora (densitat demogràfic, tipus de transport i ritme de vida). Els investigadors de l'Autònoma van arribar a una conclusió, un cop realitzat l'estudi, que continua essent vàlida per als nous immigrants d'aquest inici del segle XXI. Uns immigrants, val a dir, que des del moment que viuen aquí, s'hi guanyen la vida i conviuen amb nosaltres, no necessàriament han de continuar veient-se a ells mateixos ni essent vistos com a immigrants, sinó senzillament com a ciutadans gambians catalans o marroquins catalans que poden perfectament sentir-se d'aquí, sense perdre les seues arrels originàries; uns immigrants, val a dir, que han necessitat o necessitaran anys d'esforços per culminar centenars d'històries personals difícils però reeixides, a fi de poder esdevenir plenament "nous catalans".

I tornant a l'estudi dirigit pel Dr. Garcia Sevilla i el seu equip, ¿sabeu quines eren les recomanacions que feien, a fi de disminuir el xoc culturals dels immigrants? Doncs feien tres recomanacions molt simples, encara que no sempre senzilles d'assolir: que coneguin abans de venir, si és possible,

l'existència, a Catalunya, d'una llengua diferent a l'oficial en tot l'Estat; que n'assoleixin al més aviat possible un ús passiu, que l'entenguin, i per últim, que percebin com a positiu l'aprenentatge del català, des del punt de vista de la seva inserció laboral i social, però també pel fet que la llengua catalana pot arribar a ser –i aquest és un projecte sensat, viable i amb perspectives de futur– un element de cohesió social i una força que obri portes i que esborri etiquetes, en una societat plural que té en la llengua el seu signe d'identitat més sòlid i que reacciona generosament davant l'adhesió d'aquells que, sense renunciar a les seues arrels, no fan de la nostàlgia un culte a l'aïllament, sinó que decideixen lliurement afegir el seu gra de sorra a la continuïtat d'aquest projecte històric que anomenem Catalunya i, sobretot, a la continuïtat de la seua llengua, com a llaç essencial i com a patrimoni compartit, ja que la llengua no és únicament un codi de comunicació, sinó també un vincle cohesionador emotiu que pot contribuir molt decisivament a superar el comprensible sentiment de pèrdua que qualsevol persona experimenta, en abandonar els horitzons que l'han vist néixer.

Lleida desenvolupa enguany –al mateix temps que Banyoles, Badalona, Manlleu, Reus, Ulldecona i Vic– un pla pilot per a l'impuls del coneixement i l'ús de la llengua catalana entre la població immigrada i, en definitiva, per demostrar amb els fets que l'acolliment lingüístic constitueix una bona pràctica que produeix beneficis socials, emotius i econòmics, tant per a aquells que són acollits com per a la societat que esdevé acollidora. L'experiència magnífica de les parelles lingüístiques, a Lleida, en tot Catalunya i ara també a València, n'és un bon exemple. Fer de la llengua catalana el vehicle d'acolliment de la població immigrada, presentar-la com un dret i com una via d'accés a una

participació més activa en la vida social, cívica i política de la ciutat, augmentar la implicació de totes les entitats socials i propiciar un canvi positiu en l'hàbit de molts catalanoparlants que s'adrecen en castellà a persones desconegudes, especialment si el seu aspecte els fa pensar que poden ser estrangeres, són els tres objectius estratègics d'un model òptim d'acolliment lingüístic.

He estat aquests darrers dies al Québec i he tingut ocasió de comprovar com per al govern d'aquell país –dotat de competències importants en l'àmbit de la immigració–, l'aportació que fan els immigrants és essencial per al futur de la comunitat i facilitar l'aprenentatge del francès (un objectiu que consumeix més de la meitat del pressupost del ministeri corresponent) constitueix un element prioritari d'una política d'acolliment que han batejat amb la denominació “Valors compartits, interessos comuns” i que està basada, entre d'altres criteris rectoris, en el respecte a la igualtat de les persones, en un tractament adaptat a les singularitats de les diverses minories, en el foment del reagrupament familiar i en la superació d'aquells obstacles que puguin retardar o dificultar la inserció ràpida i satisfactòria dels immigrants en el mercat de treball.

Catalunya té una concepció oberta i liberal de la seua comunitat nacional. Com he dit abans, tenim la immensa sort que el fet de ser català no estigui vinculat a la pertinença a una ètnia o religió particular. Esdevenir català no implica cap renúncia al nom, a la llengua pròpia, a la religió, als costums... i els termes tradicionals d'admissió en la nostra comunitat nacional són relativament limitats i estan oberts a l'adhesió de persones procedents d'ètnies i cultures molt diferents. Sens dubte, aprendre la llengua i compartir un compromís genèric pel que fa a la supervivència i al progrés de la nació acollidora constitueixen exigències o recomanacions força raonables. Valorem

positivament la diversitat, la considerem una oportunitat d'enriquiment i de maduresa, però no podem oblidar que el nostre objectiu és més aviat la interculturalitat que la multiculturalitat; que no es tracta tant de viure respectuosament uns al costat dels altres, sinó de conviure plegats, la qual cosa significa que tenim i hem d'arribar a tenir més interessos en comú, que hem de reforçar el diàleg i que hem de saber trobar raons i motivacions comunes i compartides, vàlides per a tothom, vingui d'on vingui i sigui quin sigui el seu sexe, la seua religió o la seua manera d'entendre la convivència familiar.

És probable que penseu que m'he escapat una mica de les singularitats lleidatanes que potser esperàveu que acolorissin més decididament aquest pregó. M'he estimat més, però, presentar-vos aquestes modestes reflexions sobre un aspecte essencial del nostre futur com a col·lectivitat; un aspecte que ha d'ésser pres en consideració amb una barreja d'objectivitat, realisme i confiança en el futur. Tingueu en compte que aquests nous lleidatans – majoritàriament joves, un 71% dels quals tenen entre 21 i 45 anys- que s'han anat instal·lant al centre històric de la ciutat, al barri de la Universitat, a la Mariola o a Balàfia; que treballen i que s'escarrassen per regularitzar definitivament la seua situació; que han tingut fills lleidatans; que els porten a les nostres escoles; que contribueixen a sufragar les nostres despeses socials i sanitàries; que cerquen una manera de compaginar la seua identitat d'origen i la seua adscripció al projecte polític i social català i lleidatà; que han començat a associar-se... constitueixen ja una part significativa i imprescindible de la societat lleidatana i contribuïran decisivament, sens dubte, a definir el seu futur.

Aquests milers de persones no constitueixen ja ni un exotisme ni una novetat, sinó més aviat una realitat emergent, potser encara no prou consolidada, però inseparable del fet real que molts i moltes han realitzat un viatge definitiu. Un viatge que els ha convertit en lleidatans i lleidatanes, en pares i oncles de lleidatans i lleidatanes, a més d'homes i dones provinents dels quatre punts cardinals i de qui podem aprendre tant o més que el que ells poden aprendre dels lleidatans d'origen.

Estic segur que d'aquí a uns anys, espero que no calgui que en transcorrin molts més, a la Paeria hi haurà un regidor o una regidora de pell fosca o de cognom impronunciable; que tindrem policies locals d'origen estranger; que mesclarem cada cop més, per la força irrefrenable de l'amor, les nostres sangs, les nostres il·lusions i els nostres costums. Estic també segur que no ens caldrà mai tornar a recórrer a un rei mag amb la cara pintada de negre i que un dia, no gaire llunyà, un lleidatà romanès o una lleidatana algeriana escriuran i publicaran uns poemes sobre la boira lleidatana. No es guanyaran la vida amb la ploma, probablement, perquè això sí que constituïria una extraordinària sorpresa, però ens hauran fet un extraordinari regal i un descobriment d'allò més valuós, no únicament perquè hauran entès què significa, per a nosaltres, aquest meteor entranyable, sinó perquè, a més, ens explicaran que què se sent quan la boira del Segre és observada amb uns ulls que han vist o han sentit parlar d'altres boires en d'altres terres.

Han passat molts anys des que Magí Morera i Galícia s'enyorava a Londres, veient la boira sobre el riu londinenc, i escrivia: "I veig mon Segre, i son hivern boirós... / I beso el Thames pel record pietós", però nosaltres continuem i Lleida continua també gràcies a nosaltres i gràcies a tots i a totes

els i les que hi arriben any rere any, a la recerca d'oportunitats, de pau i de justícia, tal i com ho devien fer, en el seu moment, els que es van aplegar, l'any 1149 i següents, al recer de les oportunitats que Ramon Berenguer IV i Ermengol VI d'Urgell van atorgar a la ciutat cristiana acabada de conquerir. Que tots i totes tingueu, cadascú a la seua manera i d'acord amb els seus gustos, creences i sensibilitats, una feliç Festa Major. Moltes gràcies.